

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave materiálno-technického a priestorového zabezpečenia výučby študijného a učebného odboru v strednej odbornej škole v školskom roku 2013/2014 v SR

Stav materiálno-technického a priestorového zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu sa kontroloval v skupine študijných a učebných odborov 64 Ekonomika a organizácia, obchod a služby II v 23 štátnych, v 5 súkromných a v 2 cirkevných školách. Vyučovací jazyk slovenský malo 26 subjektov, 4 subjekty mali vyučovací jazyk slovenský a maďarský.

Celkom v 30 stredných odborných školách (ďalej SOŠ) sa sledovali akceptácia základných priestorových podmienok na realizáciu školského vzdelávacieho programu stanovených štátnym vzdelávacím programom (ďalej ŠVP) a plnenie normatívom určených základných priestorov a základného vybavenia v študijných a v učebných odboroch **kuchár a čašník, servírka**. Učebný odbor (ďalej UO) kuchár vyučovali takmer všetky subjekty, najmenej škôl realizovalo výučbu študijného odboru (ďalej ŠO) čašník, servírka.

Tabuľka 1 Počet škôl, v ktorých sa vyučovali jednotlivé odbory

Celkový počet škôl	ŠO kuchár počet škôl	UO kuchár počet škôl	ŠO čašník, servírka počet škôl	UO čašník, servírka počet škôl
30	17	28	14	23

Priestorové zabezpečenie

Školy prevažne (94 %) disponovali určeným stanoveným **základným priestorovým vybavením**, ktoré vytváralo predpoklady **pre realizáciu** aktuálnych cieľov **školských vzdelávacích programov**, splňalo požiadavky pre zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu sledovaných odborov. Vyučovacie interiéry pre **teoretické vyučovanie** pozostávali z postačujúceho počtu klasických i odborných tried, umožňovali priaznivú organizáciu vzdelávania. Výnimkou bola škola v Banskobystrickom kraji, ktorá vzhľadom na vyšší počet žiakov realizovala teoretické vyučovanie aj v prenajatých učebniach inej SOŠ. Rovnako v prenajatých priestoroch zaistovali vyučovanie telesnej a športovej výchovy tiež subjekty, ktoré nevlastnili telocvične. V 2 školách Banskobystrického kraja nebol prenájom zabezpečený pre všetky vyučované hodiny, prípadne sa časť výučby uskutočňovala v nevyhovujúcich prostredí, čo následne negatívne ovplyvňovalo plnenie učebných osnov predmetu v niektorých ročníkoch. SOŠ, s výnimkou 4, sídlili vo vlastných budovách, ich súčasťou boli školské dvory, ihriská, prevažne tiež jedálne, ktoré boli často i pracoviskami praktického vyučovania. Niektoré mali vlastnú školskú reštauráciu, ktorá slúžila aj ako jedáleň pre žiakov i pedagógov, ďalšie zabezpečili stravovanie v dostupných stravovacích zariadeniach. Z priestorov vyčlenených na prevádzku školy ojedinele chýbali knižnica, zasadačka, kabinety pre pedagogických zamestnancov alebo miesto pre centrálnu ovládanie didaktickej techniky.

Základné učebné priestory pre odborné vzdelávanie boli zväčša zaistené v odbore kuchár i v odbore čašník, servírka. Stanovené odborné učebne pre realizáciu praktického vyučovania sa najčastejšie nachádzali v areáloch škôl, tiež v školských reštauráciách, v malom počte subjektov boli odborné učebne zriadené výlučne na prenajatých pracoviskách. V prevažnej miere sa uskutočňovala praktická príprava žiakov v školskom prostredí a zároveň aj na zmluvných pracoviskách u právnických alebo fyzických osôb podľa vyhotovených písomných dohôd. Pre vyučované študijné a učebné odbory kuchár a čašník, servírka zabezpečilo 30 SOŠ vykonávanie praktickej prípravy na 421 zmluvných pracoviskách.

Tabuľka 2 Priestorové zabezpečenie výučby praktického vyučovania (ďalej PV) odborov kuchár a čašník, servírka

Odbor kuchár – PV realizovali SOŠ	% SOŠ
LEN vo vlastných priestoroch	16 %
LEN u právnických/fyzických osôb	11 %
AJ vo vlastných aj v prenajatých priestoroch	73 %
Odbor čašník, servírka – PV realizovali SOŠ	% SOŠ
LEN vo vlastných priestoroch	15 %
LEN u právnických/fyzických osôb	13 %
AJ vo vlastných aj v prenajatých priestoroch	71 %

Neoddeliteľnú súčasť základných učebných priestorov tvorili učebne pre inštruktáž. Úroveň vyčlenených miest predovšetkým na zmluvných pracoviskách bola rôzna, niekde nadštandardná, niekde menej vyhovujúca, ojedinele inštruktážne učebne chýbali. Chýbali aj kabinety majstrov odbornej výchovy. Zriadené boli sklady inventárov a sklady čistiacich potrieb, ktoré ojedinele nahrádzala len skriňa. V niektorých sociálnych zariadeniach pre žiakov absentovali sprchovacie kúty (žiaci ich však mali k dispozícii v iných školských priestoroch), vyskytla sa i spoločná šatňa chlapcov a dievčat. V škole Žilinského kraja sa na viacerých zmluvných pracoviskách objavili nedostatky – chýbala umyváreň pre chlapcov, priestor pre výkon žiakov odboru kuchár bol nedostatočný, v kuchyni sa nedodržiavali hygienické požiadavky a v nevyhovujúcich priestoroch boli umiestnené šatne žiakov. Subjekt Bratislavského kraja zabezpečil odborný výcvik v reštaurácii nachádzajúcej sa v pamiatkovo chránenom objekte, v ktorom žiaci nemali k dispozícii sociálne zariadenia (umyvárne, sprchy a čiastočne ani WC).

Materiálne a prístrojové zabezpečenie

Základné **vybavenie** učebných priestorov pre **teoretické vyučovanie** (ďalej TV) zväčša korešpondovalo s určenými požiadavkami. Fyzická kontrola preukázala, že v triedach sa nachádzal príslušný školský nábytok a v nadväznosti na vyučované predmety bola k dispozícii zodpovedajúca didaktická technika. Kompletne nebolo vybavenie takmer tretiny telocviční, zvyčajne chýbalo niektoré z určeného náradia.

Nedostatky sa prejavili v zabezpečení základného **vybavenia** učebných priestorov pre **praktickú prípravu** vo viacerých subjektoch. V odborných učebniach stanovených pre praktické vyučovanie odboru **kuchár** (pracoviská pre skupinovú formu vyučovania boli súčasťou vlastných priestorov škôl, ojedinele sa nachádzali v prenajatých priestoroch) chýbali niektoré položky najmä z časti vybavenia *pracovné stroje, pracovné stoly a police, kuchynský riad, sklenený inventár*. Z časti *tepelný zdroj* niekoľko škôl nemalo konvektomat alebo elektrické a plynové sporáky potrebné k príprave jedál boli už zastarané. V odborných učebniach určených na trvalý výkon práce žiakov odboru **čašník, servírka** (pracoviská pre skupinovú formu vyučovania boli súčasťou vlastných priestorov škôl, ojedinele sa nachádzali v prenajatých priestoroch) vo veľkej miere absentovali položky z časti vybavenia *prístroje* (na väčšine pracovísk špeciálne prístroje), *ostatný inventár* (najmä elektronická registračná pokladnica). Školy, ktoré nedisponovali kompletne zariadenými odbornými učebňami, v prevažnej miere sa postarali o striedanie žiakov na zmluvných pracoviskách vybavených v súlade s normatívmi. Takýmto prístupom vytvárali predpoklady na plnenie vzdelávacích štandardov príslušných odborov. Nedostatky sa vyskytli najmä v SOŠ Banskobystrického kraja, ktorá pre učebné odbory kuchár a čašník, servírka nezaistila výkon praktického vyučovania na zodpovedajúcich pracoviskách.

Väčšina subjektov s cieľom rozvíjať aj špecifické praktické návyky, zručnosti a kompetencie žiakov zabezpečovala ich praktickú prípravu na pracoviskách iných fyzických

alebo právnických osôb, ktoré mali vo vlastníctve najmodernejšie materiálno-technické vybavenie. Niekedy však vykonávali jednotlivci odborný výcvik na pracoviskách, ktoré svojim vybavením výrazne nezodpovedali požiadavkám pre výučbu príslušných odborov.

Základné vybavenie zriadených učební na inštruktáž, ale tiež zriadených kabinetov majstrov odbornej výchovy, rovnako skladov inventáru, materiálu, surovín bolo zväčša zabezpečené. Vo vybudovaných sociálnych a hygienických zariadeniach sa nachádzalo potrebné príslušenstvo, vzhľadom na počet žiakov postačovalo i vybavenie čistiacimi prostriedkami. Požiadavky normatívo neakceptovali niektoré školy pri pracovnom oblečení chlapcov a dievčat. Vo všetkých odboroch najčastejšie chýbali biele pracovné plášte s dlhým rukávom, ktorých absenciu zdôvodňovali riadiaci zamestnanci škôl nízkou praktickosťou a slabou využiteľnosťou. V pracovnom oblečení žiakov odboru kuchár chýbali i nákrčníky, kuchárske blúzy – rondón, obuv. Určené pracovné pomôcky žiakov boli prevažne zaistené.

Iné zistenia

- Exteriéry aj interiéry viacerých kontrolovaných SOŠ boli čiastočne obnovené. Zrekonštruované boli hygienické a sociálne zariadenia, vonkajšie športové ihriská. Školy svoje priestory udržiavali, ich estetická úprava korešpondovala s obsahom a charakterom vyučovaných odborov. Vyučovací proces sa realizoval nielen v klasických učebniach, zriadené boli odborné učebne hlavne cudzích jazykov, učebne informatiky, multifunkčné učebne. Niektoré subjekty mali vytvorené oddychové zóny pre žiakov, posilňovne.
- Prevažne mali školy dlhoročné skúsenosti v edukácii kontrolovaných odborov a pre odborné vzdelávanie zabezpečené vlastné nadštandardné priestory a vybavenie, čo umožňovalo žiakom získavať praktické zručnosti nad rámec stanovených štandardov vzdelávania. V niektorých mohli jednotlivci počas štúdia absolvovať odborné kurzy, ktoré zvyšovali možnosť ich uplatnenia na trhu práce.
- Pracoviská praktického vyučovania u fyzických a právnických osôb v hotelových zariadeniach nadnárodných spoločností s vysokou úrovňou materiálno-technického vybavenia vytvárali žiakom príležitosti pre získanie špecifických skúseností a kompetencií.
- Väčšina kontrolovaných zmluvných pracovísk praktického vyučovania u fyzických a právnických osôb regionálneho alebo lokálneho významu nielen spĺňala požiadavky základného vybavenia učebných priestorov, ale disponovala nadštandardnou materiálnou a prístrojovou vybavenosťou.

Záver

Štruktúra **základných priestorov** SOŠ (vyučovacie interiéry a exteriéry, makrointeriéry, priestory pre zabezpečenie prevádzky školy) vytvárala primerané prostredie pre uplatňovanie školských vzdelávacích programov kontrolovaných odborov. Dostatok učební podporoval optimálnu organizáciu **teoretického vzdelávania**, 2 subjekty nezaistili vyhovujúce podmienky pre výučbu telesnej a športovej výchovy. Z priestorov určených pre zabezpečenie prevádzky niekde chýbali kabinety pre učiteľov, niekde absentovala knižnica, zasadačka, miesto pre centrálnu ovládanie didaktickej techniky. SOŠ sídlili vo vlastných budovách, (s výnimkou 4), ku ktorým zväčša prináležali školské dvory, ihriská, jedálne. Základnými učebnými priestormi pre **praktické vyučovanie** nedisponovali predovšetkým zmluvné pracoviská. V niektorých sa nenachádzali vhodné inštruktážne učebne či kabinety pre majstrov odbornej výchovy. V hygienických a sociálnych zariadeniach chýbali toalety, sprchovací kút, umyváreň, prípadne šatne pre chlapcov a dievčatá boli spoločné alebo umiestnené v nevyhovujúcich priestoroch. Zaistené boli stanovené odborné učebne. Subjekty najčastejšie realizovali praktické vyučovanie skupinovú formou v školských priestoroch a zároveň individuálnou formou v priestoroch vo vlastníctve iných fyzických alebo právnických osôb podľa vyhotovených dohôd. Viaceré sledované zmluvné pracoviská neboli vhodné na výkon práce žiaka príslušného odboru, ojedinele nevyhovovali aj z dôvodu zanedbania hygieny.

S výnimkou telocviční **základné vybavenie** učebných priestorov pre **teoretické** vyučovanie bolo bez zistených nedostatkov, vybavenie pre **praktické vyučovanie** prevažne zodpovedalo stanoveným požiadavkám. Vo väčšine kontrolovaných SOŠ materiálne a prístrojové zabezpečenie odborných učebni nebolo kompletne. Z tohto dôvodu takmer všetky subjekty zaistovali žiakom vykonávanie praktickej prípravy zároveň na pracoviskách vo vlastníctve iných fyzických alebo právnických osôb vybavených v súlade s normatívmi, čím vytvárali predpoklady na plnenie učebných osnov. K negatívnym skutočnostiam patrilo zistenie, že niektorí jednotlivci vykonávali odbornú prax alebo odborný výcvik aj na zmluvných pracoviskách, ktoré výrazne nezodpovedali svojim vybavením požiadavkám pre výučbu príslušného odboru. Základné vybavenie ostatných priestorov pre praktické vyučovanie zvyčajne korešpondovalo s požiadavkami normatívo, v zostave pracovného oblečenia v odboroch najčastejšie chýbal biely pracovný plášť s dlhým rukávom.

Tabuľka 3 Počet škôl, ktoré pre vyučované odbory **nedodrжали** určený **NORMATÍV**

Počet SOŠ, v ktorých sa odbor vyučoval	Počet a % škôl, ktoré neakceptovali priestorové zabezpečenie stanovené v ŠVP a nedodrжали podmienky stanovené v normatívoch		
	teoretické vyučovanie priestory a vybavenie	praktické vyučovanie základné učebné priestory	praktické vyučovanie vybavenie učebných priestorov
17 SOŠ - ŠO kuchár	3 (18 %)	1 (6 %)	2 (12 %)
28 SOŠ - UO kuchár	5 (18 %)	6 (21 %)	8 (29 %)
14 SOŠ - ŠO čašník, servírka	2 (14 %)	1 (7 %)	3 (21 %)
23 SOŠ - UO čašník, servírka	4 (17 %)	5 (22 %)	9 (39 %)

Odporúčania a podnety

Riaditeľom stredných odborných škôl

- vybaviť v spolupráci so zriaďovateľom školské pracoviská praktického vyučovania (odborné učebne) v súlade s normatívmi materiálno-technického a priestorového zabezpečenia (ďalej normatívy) pre študijné a učebné odbory kuchár a čašník, servírka
- zabezpečovať praktickú prípravu najmenej pre 1. ročník štúdia v školských odborných učebniach
- umiestňovať žiakov na individuálny odborný výcvik do stravovacích zariadení, ktorých vybavenie zodpovedá požiadavkám normatívu pre vyučovaný študijný/učebný odbor kuchár a čašník, servírka
- nezaraďovať žiakov na odborný výcvik na zmluvné pracoviská, ktorých prevádzky sú úzko špecializované
- využívať preradovacie plány na zabezpečenie praktického vyučovania žiakov tak, aby sa v praxi stretávali minimálne so základným vybavením, ktoré predpisuje normatív pre študijný a učebný odbor kuchár a čašník, servírka

Zriaďovateľom

- poskytovať riaditeľom škôl finančnú pomoc pre obnovu gastronomických zariadení a na modernizáciu materiálno-technického vybavenia pre odborné vzdelávanie študijných a učebných odborov kuchár a čašník, servírka

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- prehodnotiť normatívy oboch študijných a učebných odborov vzhľadom na nové trendy a požiadavky vybavenia súčasných gastronomických zariadení (napr. *misky na maslo a džem* sú v súčasnej dobe nahradené porciovaným a baleným maslom a džemom; *chňapky* sú zakázané hygienikom z bezpečnostných a hygienických dôvodov)

- doplniť normatív základného vybavenia učebných priestorov pre praktické vyučovanie študijného a učebného odboru kuchár o moderné technologické zariadenia
- nezaraďovať do normatívov v súčasnosti už neopodstatnené priestory (*priestor pre centrálnu ovládanie didaktickej techniky*), neopodstatnené materiálno-technické požiadavky (*v telocvični skrinka pre audiovizuálnu techniku*)
- ponechať na rozhodnutí riaditeľa školy normatívom stanovené používanie bieleho plášt'a s dlhým rukávom pre všetky sledované odbory (žiaci v zmluvných hotelových a reštauračných prevádzkach nevykonávajú pomocné práce)
- zaradiť medzi základné vybavenie učebných priestorov pre teoretické vyučovanie aj odbornú učebňu technológie (pre učebný a študijný odbor kuchár) a odbornú učebňu stolovania a techniky obsluhy (pre učebný a študijný odbor čašník, servírka)